

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
ΕΚΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Δ. ΚΟΖΝΤΟΓΙΑΝΝΗ
Γ. ΚΑΛΑΜΑΤΙΑΝΟΥ — Θ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

Ἑκτης Δημοτικοῦ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΛΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1952

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

(Παράδοση)

ΚΟΝΤΑ στο Μυστρά, σέ μιὰ ψηλή κορφή, πού φαίνεται ὅλος ὁ κάμπος τῆς Σπάρτης, ἦταν ἓνα κυπαρίσσι, τὸ μεγαλύτερο κυπαρίσσι τοῦ κόσμου. Τώρα δὲν ὑπάρχει πιά. Κάποιος κακὸς ἄνθρωπος εἶχε ἀνάψει φωτιά ἐκεῖ κοντὰ καὶ δὲν πρόσεξε κι ἔκαψε τὸ κυπαρίσσι.

Αὐτὸ τὸ κυπαρίσσι ἔχει τὴν ἱστορία του:

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὁ παστὰς τῆς Σπάρτης πῆγε σ' αὐτὴ τῆ δέση, γιὰ νὰ διασκεδάση. Τοῦ ἔψησαν ἓνα ἄρνι καὶ κάθισε

νά φάη. Είχε μαζί του και ένα βοσκό, ένα νεαρό Χριστιανό, νά τόν ὑπηρετῆ.

Μιά στιγμή τὸ παιδί γύρισε τὴ ματιά του και εἶδε τὸν καταπράσινο κάμπο, με τὰ ἄφθονα νερά: τὸ πῆρε τὸ παράπονο κι ἀναστενάξε.

Τὸ εἶδε ὁ πασὰς και τὸ ρωτᾶ:

—Μωρὲ Ρωμιέ, τί ἔχεις κι ἀναστενάξεις;

—Τί νάχω, πασά μου, ἀπαντᾶ ὁ βοσκός: συλλογίζομαι ὅτι ὄλ' αὐτὰ τὰ μέρη κάποτε ἦταν δικά μας: κι ἔχομε τὴν ἐλπίδα στὸ Θεό, πὼς πάλι δικά μας θὰ γίνουν.

Ὁ πασὰς δύμωσε.

—Τί εἶναι αὐτὰ πού λές; τοῦ ἀπαντᾶ.

Και ἀρπάζει τὴν ξύλινη σούβλα, πού εἶχαν ψήσει τὸ ἀρνί, και τὴν καρφώνει στὴ γῆ.

—Νά, τὸ βλέπεις αὐτό; τοῦ λέει: ἂν αὐτὸ τὸ ξερὸ ξύλο ἀποχτήση κλαδιά, τότε και σεις θὰ πάρετε πάλι αὐτὰ τὰ μέρη.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σούβλα ρίζωσε στὴ γῆ, βλάστησε και φούντωσε κι ἔγινε τὸ περήφανο κυπαρίσσι τοῦ Μυστρᾶ. Και ἐπειδὴ ὁ πασὰς ἔχωσε τὴ σούβλα στὴ γῆ ἀπὸ τὴ μύτη, δηλαδή ἀπὸ τὴν κορφὴ, τὸ κυπαρίσσι εἶχε τοὺς κλάδους του πρὸς τὰ κάτω: ἔγινε θηλυκὸ κυπαρίσσι.

Διασκευὴ Δ. Κ.

ΤΟ ΣΟΥΛΙΟΤΟΠΟΥΛΟ

ΚΩΣΤΑ, ὁ γιός μας πιά μεγάλωσε· τρέχει σὰ δεκαπέντε. Διψᾷ στὸν πόλεμο νάρθη. Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ μου κλαίγεται τὸ παλληκάρι μου. Μπροστά σου, ἀπὸ ντροπῆ, κρατιέται καὶ σωπαίνει. Ὅμως κάθε φορά πού ξεκινᾷς, αὐτὸ σπαράζει. Καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά μου καὶ δέρνεται. Καὶ φοβερίζει νὰ κλέψῃ τὸ καριοφίλι τοῦ παπποῦ του, τ' ἄγγιχτο κατὰ τὸ λόγο σου, ἀπ' τὸν καιρὸ πού τὸν ἔφαγε τὸ βόλι τὸ πιχρὸ κι ἐκεῖνον. Καὶ θὰ πάῃ μονάχος του νὰ κάνῃ μὲ τοὺς Τούρκους πόλεμο. Κι ὁ φόβος ὁ δικός σου μονάχα τὸν τρομάζει· ἀλλιῶς, ποιὸς ξέρει τί θ' ἀποκοτοῦσε. Χάρη θὰ σοῦ τὸ γνωρίζω κι ἐγώ, κι αὐτὸς

θὰ εἶναι ὑποταγμένος σου καὶ δὲ θὰ σὲ βαρύνῃ. Στὴ θέλησή σου θὰ εἶναι πρόθυμος σὰ σκλάβος σου. Ἐτσι μοναχὰ θὰ γλιτώσω ἀπὸ τίς κλάψες του. Πάρε τον μαζί σου.

Ἡ μάνα, ἡ ἀμαζόνα, βλέπει τὸ γέρο της παρακαλεστικά. Καὶ κάποτε διανεύει πονηρὰ τοῦ γιοῦ της. Αὐτὸς σκυμμένο τὸ κεφάλι του κρατεῖ. Καὶ κρύβει τὴν παρθενικὴ τὴν ταραχή

του ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ γέρου, ποὺ αὐστηρὰ τὸν θωρεῖ καὶ δὲ μιλα̃.

Καὶ τὴν αὐγὴ τὸ παλληκάρι τ' ἄγουρο, μὲ τὸ τουφέκι τὸ βαρὺ στὸν ὤμο, μὲ τ' ἀλαφρὸ τὸ πάτημα, μὲ τὸ χαρούμενο τὸ καρδιοχτύπι καὶ μὲ τὸ φτερούγισμα τοῦ νοῦ, ἀκολουθεῖ τὸ γέρο τὸν πολεμιστὴ καὶ τὸν πολύπειρο. Κι ὁ πόλεμος ἀρχίζει. Καὶ τ' ἄγριο φάραγγι τὸν ἀντιλαλεῖ.

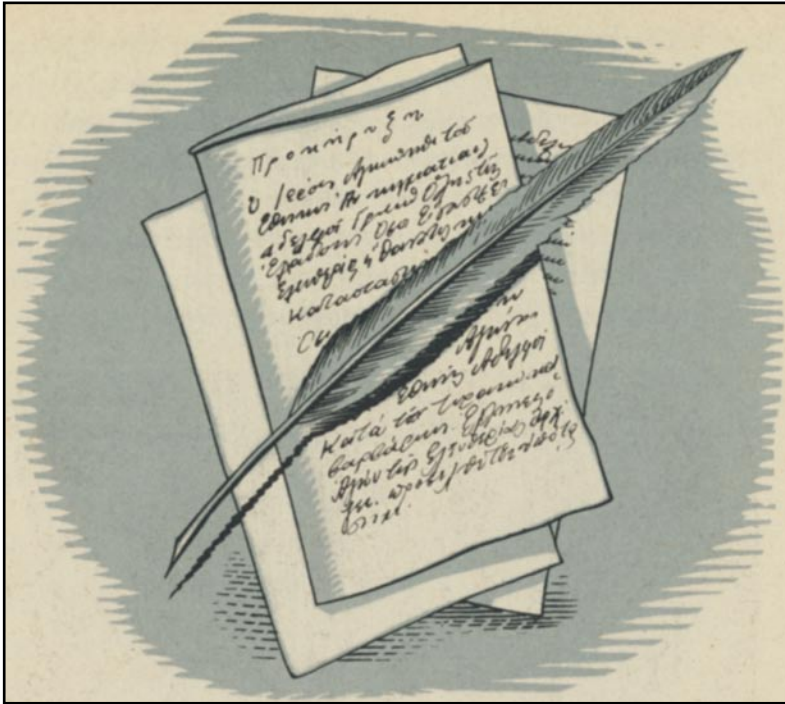
Ὁ γέρος τώρα δίνει ὅλο τὸ νοῦ του στὸ παιδὶ καὶ λησμονεῖ τὸν πόλεμο. Καὶ μιλεῖ στὸ παλληκάρι τ' ἄπηχτο καὶ τ' ὀδηγᾶ:

—Ἐδῶ, τοῦ λέει, ποὺ σ' ἔφερα, δὲ θέλω νὰ καμαρώσω τὴν παλληκαριά σου. Δεῖξε τὴν ἅμα ἔρδη ἢ ὥρα σου. Ὅμως ἀψὺς μοῦ φαίνεσαι. Τὸ αἷμα σου δὲν κρύβεται· κρατᾶ ἀπὸ πηγὴ τρελὴ — τώρα δ' ἀκοῦς! Νὰ τὸ κοτρόνι. Κρύβε τὰ ζερβά σου! Ὁ δεξιὸς ὁ ἄγκωνάς σου νὰ μὴν ξεπροβάλλη! Τὸ τουφέκι ἔτσι δὲν τὸ κρατοῦν — νά, ἔτσι! Καὶ δὲ δίνουν πρόσωπο γιομάτο στὸ σημάδεμα. Ὁ Ἀρβανίτης ἐκεῖ παραφυλάει. Καὶ σοῦ παίρνει καὶ τὴν τρίχα σου — σκύψε ἀκόμα, παλαβέ! Ἄητὸς τὸ μάτι σου! Ἀγροίκησες; Ἄδειο ἀκόμα τὸ τουφέκι σου; Κι ὀρθὸς ὁ λύκος του; Χαρὰ στὸν ὀχτρό σου ἀντίκρυ, ποὺ σὲ σκιάζεται! Ἔτοιμος; Τὸ νοῦ σου!

Ὅμως τοῦ κάκου οἱ πατρικὲς οἱ συμβουλές. Παράφορο τὸ Σουλιωτόπουλο, μὲ τὸ πρῶτο κίνημά του, πρὶν ἀκόμα ρίξη τὴν πρώτη τουφεκιά, δείχνει τὸ πρόσωπο ἄσκεπο στὸν Ἀρβανίτη. Καὶ δέχεται τὸ βόλι στὸ μεσόφρυδο.

Γιάννης Βλαχογιάννης

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΤΩΝ Ὑψηλάντηδων τ' ἀρχοντικό, στὸ Κισνόβι τῆς Ρωσίας, δεκάξη τοῦ Φλεβάρη 1821.

Γύρω στὸ τραπέζι, ἀπ' τὰ πέντε ἀδέρφια οἱ τέσσερες, Ἀλέξανδρος, Δημήτρης, Νικόλας καὶ Γιώργης· κι ἀντικρὺ τους οἱ δύο γραμματικοί, Λασσάνης καὶ Τυπάλδος, γράφουν τὴν προκήρυξη. Ἡ ἀπόφαση πιά ἦ τρανὴ εἶναι παρμένη. Μένει νὰ δοθῇ τὸ σύνδημα τοῦ ἀγώνα καὶ στὶς καρδιές τῶν Ἑλλήνων τὸ σάλπισμα ν' ἀντιλαλήσῃ κι ἀπὸ τὰ θεμέλια τῆς νὰ σείσῃ τὴν Τουρκιά.

Μέσα στὴν ἐπίσημη σιωπὴ, τοῦ Ἀλέξανδρου ἡ φωνὴ

ἀργή και γαλήνια χύνεται τριγύρω:

—Ναί, ἀδέρφια, λέει, ὅλα τὰ προσφέρουμε θυσία πατριωτική, και τὰ δυὸ ἑκατομμύρια, πού ἡ Ὀθωμανική Κυβέρνηση, κατὰ τὴ συνθήκη, θὰ μᾶς πληρώσει τὸν ἐρχόμενο Μάη. Δὲν μπορούμε νὰ περιμένουμε! Ἡ ἔταιρία ἀνακαλύφτηκε! Ἄς προσφέρουμε και τὰ κτήματά μας στὴ Βλαχία: ἀξιίζουν ἕξι ἑκατομμύρια. Και τοὺς μισθοὺς πού παίρνομε ἀπὸ τὴ Ρωσία. Ἄς δώσουμε και τοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς μας στὸ βωμὸ τῆς Πατρίδας. Ἔτσι θὰ ἐκτελέσουμε

τὴν παραγγελία τοῦ πατέρα μας και θὰ πάρουμε ἐκδίκηση γιὰ τὰ βασανιστήρια πού ὑπέφερε ὁ πάππος μας και πέθανε ἀπ' αὐτά. Ὅλα ἄς τὰ δώσουμε στὴν πατρίδα. Ἄς κινήσουμε τὸν ἱερὸ ἀγώνα. Διάβασε, Λασσάνη, τὴν προκήρυξη.

Διαβάστηκε ἡ προκήρυξη και γίνηκε δεχτὴ μὲ μιὰ καρδιά.

—Εἶναι και κάποια ἄλλη θυσία, εἶπε ὁ μονόχερὸς Ἀλέξανδρος.

Σηκώθηκε, βγήκε από τὸ θάλαμο, πέρασε ἀπ' ἄλλον καὶ μπήκε ἴσια στῆς μητέρας του.

Τὴ βρῆκε μὲ τὸ πιὸ μικρὸ ἀδέρφι, τὸ Γρηγόρη, δεκατεσσάρων χρονῶν ἀγόρι, καθισμένο στὸ πλάϊ της.

Ἀφοῦ προσκύνησε τὰ πολυσέβαστα γεράματα τῆς μάνας, τῆς τρανῆς Ἀρχόντισσας, τῆς ἔδωσε τὸ χέρι καὶ τὴν ἔσυρε σιγὰ στὸ θάλαμο, ποὺ βρίσκονταν τ' ἀδέρφια του.

—Μητέρα, εἶπε, ἡ σωτηρία τῆς πατρίδας μπορεῖ ν' ἀπαιτήση καὶ τὴ θυσία τοῦ κτήματος ποὺ ἔχομε στὴν Κοζνίτσα. Μᾶς δίνει πενήντα τέσσερες χιλιάδες ρούβλια τὸ

χρόνο. Χαρίζεις αὐτὸ τὸ κτῆμα, μητέρα, στὴν Πατρίδα;

Ἡ Ἀρχόντισσα Ὑψηλάντισσα ἀναδάκρυσε γλυκά.

—Παιδιά μου, εἶπε, ἐγὼ χαρίζω ἐσᾶς, τὰ φίλτατά μου, καὶ θὰ λυπηθῶ τὰ δυὸ ἑκατομμύρια ρούβλια;

Μὲ τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια ἦταν κι ἡ προκήρυξη τελειωμένη. Ὑπόγραψε κι ὁ γιός : *Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.*

Γιάννης Βλαχογιάννης

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΕ ΦΕΥΓΕΙ

Η ἐπανάσταση τοῦ 1821 εἶχεν ἀρχίσει. Τὴ μέρα τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων φίλοι τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπίσημα πρόσωπα τὸν παρακαλοῦσαν, νὰ φύγη, νὰ σωθῆ. Ἡ Ὄθωμανικὴ Κυβέρνηση μεταχειρίζοταν τὰ πιὸ σκληρὰ μέσα καὶ ὁ καθένας μποροῦσε νὰ μαντέψῃ τί θὰ γινόταν. Παρακαλοῦσαν λοιπὸν τὸν Πατριάρχη νὰ φύγη καὶ ἐξασφάλισαν καὶ τὰ μέσα τῆς φυγῆς του.

—Μὴ μὲ παρακινήτε νὰ φύγω, εἶπε ὁ Γρηγόριος στοὺς φίλους του. Μὴ θέλετε νὰ σωθῶ ἢ ὥρα τῆς φυγῆς μου θὰ ἦταν ὥρα σφαγῆς γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν ἄλλη

Χριστιανοσύνη. Ώραϊο πρᾶγμα ζητᾶτε. Μεταμορφωμένος με καμιὰ προβιά, νὰ φεύγω στὰ πλοῖα, ἢ κλεισμένος σὲ κανένα φιλικὸ σπίτι, ν' ἀκούω στοὺς δρόμους τὰ ὀρφανὰ τοῦ Ἐθνους νὰ τὰ σφάζει ὁ δῆμιος! Εἶμαι πατριάρχης, γιὰ νὰ σώσω τὸ λαό μου, ὄχι νὰ τὸν ρίξω στὰ χέρια τῶν Γενιτσάρων. Ὁ θάνατός μου ἴσως χρησιμεύσει περισσότερο ἀπ' ὅσο θὰ ὠφελήσῃ ἡ ζωὴ μου. Οἱ ξένοι βασιλιάδες θὰ ταραχτοῦν γιὰ τὸν ἄδικο θάνατό μου. Ἴσως δὲν θὰ δοῦν με ἀδιαφορία νὰ ὑβρίζεται ἡ πίστη τους στὸ πρόσωπό μου.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ὅπου ὑπάρχουν ὀπλισμένοι Ἕλληνες, θὰ πολεμήσουν με τὴν ἀπελπισία, πὺ χαρίζει τὴ νίκη. Κάνετε λοιπὸν ὑπομονὴ σὲ ὅ,τι συμβῆ. Σήμερα τῶν Βαίῶν ἄς φάμε στὸ τραπέζι ψάρια. Τὴν ἄλλη ἐβδομάδα ἴσως φᾶνε καὶ αὐτὰ ἀπὸ μᾶς. Ὅχι, δὲ θὰ γίνω περίγελος τοῦ κόσμου καί, ἐνῶ θὰ περνῶ με ἄρχοντες καὶ διάκους στοὺς δρόμους τῆς Ὀδησσοῦ ἢ τῆς Ἐπτανήσου, νὰ με δείχνουν με τὸ δάχτυλο τὰ παιδιὰ καὶ νὰ λένε: «Νά, ὁ λιποτάχτης Πατριάρχης!».

Ἄν τὸ ἔθνος μου σωθῆ καὶ θριαμβεύσῃ, ἐλπίζω νὰ με ἀποζημιώσῃ με τιμὴ καὶ ἔπαινο, ἐπειδὴ ἔπραξα τὸ χρέος μου. Γιὰ τετάρτη φορὰ δὲ θ' ἀνεβῶ πιά στὸ Ἅγιον Ὄρος. Χαίρετε, σπηλιὲς καὶ κορφές τοῦ ἱεροῦ βουνοῦ! Χαίρε, κύμα τῆς θάλασσας! Χαίρετε Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη, στὶς ὁποῖες ποδοῦσα νὰ ἰδρῦσω σχολεῖα γιὰ τοὺς νέους τῆς πατρίδας! Χαίρε, γῆ τῆς Δημητσάνας, πὺ με γέννησε! Ἐγὼ πηγαίνω, ὅπου με καλεῖ τὸ χρέος μου, ἡ μεγάλη μοῖρα τοῦ ἔθνους καὶ ὁ Οὐράνιος Θεός, πὺ διευθύνει τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

ΕΙΣΤΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε΄

Πῶς μᾶς θωρεῖς ἀκίνητος;... Ποῦ τρέχει ὁ λογισμὸς σου;
Τὰ φτερωτά σου ὄνειρα; Γιατί στὸ μετωπὸ σου
νὰ μὴ φυτρώνουν, γέροντα, τόσες χρυσές ἀχιτίδες,
ὅσες μᾶς δίν' ἡ ὄψη σου παρηγοριές κι ἐλπίδες;...
Γιατί στὰ ουράνια χεῖλη σου νὰ μὴ γλυκοχαράζη,
Πατέρα, ἓνα χαμόγελο;... Γιατί νὰ μὴ σπαράζη
μέσα στὰ στήθη σου ἡ καρδιά; Καὶ πῶς στὸ βλέφαρό σου
οὔτ' ἓνα δάκρυ ἐπρόβαλε, οὔτ' ἔλαμψε τὸ φῶς σου;...

Τώρα σὲ βλέπει γίγαντα, Πατέρα, ἡ θάλασσά σου...
Τὸ λείψανό σου τὸ φτωχό, τὸ ποδοπατημένο,
τ' ἀνάστησε ἡ ἀγάπη μας. Κι ἐδῶ μαρμαρωμένο
θὰ στέκη ὀλόρθο, ἀκλόνητο, κι αἰώνια θεὸ νὰ ζήσει,
νᾶναι φοβέρα ἀδιάκοπη σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση.

Αρ. Βαλαωρίτης

ΣΙΤΑΡΙ-ΚΡΙΘΑΡΙ

ΟΙ προεστοί τῆς Ἀθήνας εἶχαν σύναξη μυστική στὸ σπίτι τοῦ γερο - Θωμᾶ, τοῦ γεροντότερου, ποῦ ἦταν ἐκεῖ κοντὰ στὴ Ρόμβη. Ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζη μέσα στὴν κάμαρη, καὶ δὲν τὸ βρῆκαν σωστὸ ν' ἀνάψουν λυχνάρι, γιὰ νὰ μὴ δώσουν ἀφορμὴ νὰ μπῆ κανεῖς, ἂν καὶ εἶχαν τόση ἐμπιστοσύνη στὴ νοικοκυρά, ὅση εἶχαν στὸν ἴδιο τὸν ἄντρα τῆς. Ἐπειτα ὅ,τι ἦταν νὰ ξέρη αὐτὴ, τὸ ἤξερε πιά. Κι ἀφοῦ οἱ ἄρχοντες εἶχαν φυλακιστῆ στὸ Κάστρο, οἱ γέροι συνάχτηκαν στ' ἀρχοντικό τῆς, γιὰ νὰ σκεφτοῦν γιὰ πράματα σοβαρά.

Οἱ χωριάτες γύρω στὰ χωριά εἶχαν ἀρχίσει νὰ συνταράζονται καὶ τὸ μεγάλο κίνημα δὲν ἦταν μακριά.

Ἄπ' τὸ Μενίδι, ποῦ ἦταν τὸ κέντρο τοῦ ἀναβρασμοῦ, ἔφταναν κρυφές παραγγελίες στοὺς προεστοὺς τῆς Χώρας καὶ ζητοῦσαν ἀνταπόκριση μ' αὐτοὺς καὶ περίμεναν τὶς προσταγές τους.

Μέσα στὸ δωμάτιο τὸ σκοτάδι πύκνωνε καὶ θάμπωνε κι οἱ γέροι μόλις ἔβλεπαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Κανένας δὲ μιλοῦσε πιά, μὰ ἡ ἴδια σκέψη περνοῦσε ἀπ' τὰ κεφάλια καὶ τῶν ὀχτώ, ποῦ κάθονταν ἐκεῖ μέσα στὰ ντιβάνια ἀκίνητοι. Ἦξεραν πὼς οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν νὰ παίρνουν εἶδηση, πὼς κάτι σοβαρὸ ἔτρεχε ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς. Οἱ Ἀρβανίτες φύλαγαν καλὰ τὶς πόρτες καὶ κανένα δὲν ἄφηναν νὰ πάη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὰ περίχωρα. Ἐπρεπε ἢ μὲ τὸ καλὸ νὰ τοὺς κάνης νὰ σ' ἀφήσουν ἢ κρυφὰ νὰ πηδῆσης ἀπ' τὰ τείχη καὶ νὰ πᾶς. Μὰ τότε δύσκολα θὰ γύριζες, γιὰτι στίς πόρτες θὰ σ' ἐπιαναν,

Τέλος ἓνας ἀπ' τοὺς γέροντες ἀποφάσισε νὰ ξεστομίση τὸ βαρὺ τὸ ρῶτημα:

—Ποιὸς εἶν' ἄξιος νὰ πάρη ἐπάνω του αὐτὴ τὴ δουλειὰ καὶ νὰ βγῆ κρυφὰ ἀπ' τὴ χώρα, μὰ μὲ τὴν ἄδεια τῆς φρουρᾶς;

Κανεὶς δὲν ἀποκρίθηκε. Γιὰ κάμποση ὥρα ἔμειναν σιωπηλοὶ, σὰν κάτι νὰ περίμεναν.

Ἐνας ἐλαφρὸς ψίδυρος ἀκούστηκε κατὰ τὴν πόρτα, τὴν πόρτα ποὺ ὅλοι τὴ θεωροῦσαν κλειστή, τὴν πόρτα ποὺ ἔφερνε ἐπάνω στὸ λιακωτό. Μέσα στὸ σκοτάδι ξεχώρισε γνῶριμη παιδιοῦ μορφή, ἀμίλητη, συμμαζωμένη, κολλητὴ στὸν τοῖχο. Ὅλων τὰ μάτια, συνηθισμένα στὸ σκοτάδι, γνόρισαν τὸ Θωμάκο, τὸ μικρότερο ἀπ' τὰ δυὸ ἐγγόνια τοῦ νοικοκύρη.

Αὐστηρὰ τοῦ μίλησε ὁ παππούς του τότε:

—Τί μπῆκες ἐδῶ μέσα; εἶπε ὁ γερο - Θωμάς. Ποιὸς σ' ἔστειλε; Ἐχεις πολλὴ ὥρα ἐδῶ; Ἀπὸ ποῦ πέρασες; Ἐγὼ εἶχα τὴν πόρτα ἀμπαρωμένη.

—Μπῆκα, εἶπε, τὸ παιδί. Κατέβηκα ἀπὸ τὸ λιακωτό.

—Πῶς τὸ ἔκανες αὐτό! εἶπε ὁ γέρος αὐστηρότατα. Τίνος

τὴ γνώμη πῆρες; Ποιὸς σ' ἔβαλε νὰ τὸ κάνης αὐτό;

—Ὅχι, μοναχός μου!, εἶπε ζωηρὰ τὸ παλληκάρι καὶ προχώρησε δυὸ βήματα. Ἡ μιλιὰ του ἀντηγοῦσε καθαρὴ καὶ ἀπονήρευτη μέσα στὸ σκοτάδι. Κατάλαβα, εἶπε, πὼς θὰ λέγατε γιὰ τὴν Πατρίδα... καὶ ἤθελα ν' ἀκούσω.

Τοῦ γέροντα ἡ καρδιὰ ἤρθε στὸν τόπο της. Τὸ ἐγγόνι τοῦ γερο - Θωμᾶ ἦταν ἀδῶο, κίνδυνος δὲν ἦταν γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τὰ σπίτια τους. Τὸ παιδί ἤθελε ν' ἀκούσῃ ποὺ μιλοῦσαν γιὰ τὴν Πατρίδα. Ὁ παππούς του ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸ ὀρμηνέψῃ πρῶτα, καὶ ὕστερα νὰ τὸ διώξῃ, μὰ δὲν πρόφτασε.

Τὸ παιδί τὸν πρόλαβε:

—Ἐγὼ πάω! εἶπε σοβαρά, σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτό του.

—Ποῦ;

—Στὸ Μενίδι!... Δὲ θέλετε νὰ στείλετε ἄνθρωπο; Θὰ πάω ἐγώ!

—Πῶς θὰ πᾶς ἐσύ, παιδί μου; εἶπε ὁ παππούς του.

—Μὲ τ' ἄλογο καβάλα... Θὰ πάρω τὸν καρά, σανὸ θὰ πάω νὰ κόψω. Θᾶχω καὶ τὸ κλαδευτήρι.

Χαμήλωσαν οἱ ὁμιλίες τῶν γερόντων. Τὸ παιδί, ὀρθὸ πάντα, μὰ πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴ συντροφιά τους, ἄκουγε χωρὶς νὰ θέλη.

Πέρασε ἀπ' τὴ Μενιδιάτικη πόρτα ὁ Θωμάκος τραγουδώντας, τὸ πρωί, ἀργά, καμαρωτά, γιὰ νὰ μὴ δώση καμιὰ ὑπόψια. Στου Ἄγὰ τὴ Βρύση πότισε τ' ἄλογο. Ἐξακολούθησε τὸ δρόμο του, ἔφτασε στὸ Μενίδι, τελείωσε τὸ σκοπὸ του, ἔκοψε καὶ σανὸ καὶ γύρισε. Γύρισε μὲ τὸν τρανὸ τὸ λόγο γραμμένο στὰ φυλλοκάρδια του, πού ὁ Χατζη - Μελέτης, τῆς Χασιάς ὁ Καπετάνιος, κι ὁ Μῆτρο Λέκας, τοῦ Μενιδιοῦ, μὲ δισταγμὸ τοῦ ἐμπιστεύτηκαν, γιὰ τὸν εἶδαν τόσο μικρό. Μὰ τὸ παιδί αὐτὸς ὁ λόγος τὸ μεγάλωσε καὶ τὸ ἔκανε ἄντρα ἄξιο νὰ φυλάξῃ τὸ διαμάντι τ' ἀξέτιμητο, καὶ στὸ φῶς νὰ μὴν τὸ δείξῃ, παρὰ μονάχα στῶν προεστῶν τῆς Ἀθήνας τὴν καρδιά νὰ τὸ ἐμπιστευτῇ,

Γύρισε, ὅπως πῆγε, ἤσυχα καὶ χωρὶς κανένα ἐμπόδιο. Καὶ τράβηξε ἴσια στοῦ παπποῦ του. Ἐκεῖ δὲ βρῆκε τὸ γέρο παππού. Μὰ ἢ γιὰ τὴν ἡταν ἀνήσυχη. Καὶ σὲ λίγο, νὰ κι ἔφτασε κι ὁ παππούς.

—Ἦρθες, παιδί μου; εἶπε. Πᾶμε μέσα...

Πέρασαν στὸ πιὸ βαθὺ δωμάτιο, πού δὲν εἶχε κανένα παράθυρο.

—Λέγε τώρα γρήγορα. Τί ἀπόκριση φέρνεις ἀπὸ τοὺς χωριάτες;

—Στις εἰκοσιέξῃ τοῦ Ἀπριλιοῦ νὰ τοὺς καρτεροῦμε. Θὰμποῦνε ἀπὸ τὰ τείχη, ἀνάμεσα πόρτας Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Μπουμπουνίστρας. Ἐημερώματα, εἶπαν, τόσο νὰ φέγγῃ ὅσο νὰ ξεχωρίζεται τὸ στάχυ, τὸ σιτάρι ἀπ' τὸ

κριθάρι.

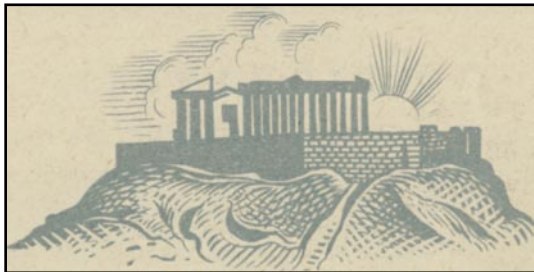
—Καλά, παιδί μου, σιτάρι - κριθάρι! Τρέχα τώρα έξω να παίξεις με τ' άλλα παιδιά. Και σέ κανένα τίποτε να μὴ μιλήσης! Ἄγκαλά, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ τὸ πῶ. Τὸ ξέρεις μοναχός σου...

—Καλά, παππού, εἶπε τὸ παιδί χαρούμενο, κι ἔτρεξε στὰ παιγνίδια του.

Σὲ λίγες μέρες οἱ χωριάτες πατοῦσαν τὴν Ἀθήνα ξαφνικά, κι ἀδερφωμένοι μὲ τοὺς Ἀθηναίους ἔκλειναν τοὺς Τούρκους στὴν Ἀκρόπολη.

Γιάννης Βλαχογιάννης

(Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου)

ΤΟ ΤΣΟΠΑΝΑΚΙ

ΟΤΑΝ ἄρχισε ἡ μάχη στὰ Δερβενάκια, ἓνα τσοπανάκι λεροφορεμένο, ἄοπλο, ἀλλὰ μὲ μάτια γοργοκίνητα, μὲ τὴ μαγκούρα του τὴν ποιμενική, πλησίασε στὸ μέρος ποὺ ἦταν ὁ Κολοκοτρώνης κι ἔβλεπε κι αὐτὸ μὲ περιέργεια καὶ θαυμασμό τὸν πόλεμο ποὺ γινόταν παρακάτω.

Ὁ Κολοκοτρώνης παρατήρησε τὸ θαυμασμό του καὶ τὰ ἔξυπνα καὶ ζωηρὰ μάτια του καὶ τοῦ εἶπε:

—Τί στέκεσαι καὶ βλέπεις, καὶ δὲν πᾶς καὶ σὺ νὰ πολεμήσης, βρῆ' Ἕλληνα;

—Δὲν ἔχω ἄρματα καπετάνιε!

—Ἐχεις τὴ μαγγούρα σου, ἄρμα εἶναι κι αὐτή, νά! πήγαινε νὰ σκοτώσης κανένα ἐχθρὸ μ' αὐτή, νὰ πάρης τ' ἄρματά του καὶ ν' ἀρματωθῆς καὶ νὰ φορέσης τὰ ρούχα του.

—Μὰ λές;

Καὶ χωρὶς νὰ χάση καιρὸ πηδώντας μὲ τὴ βοήθεια τῆς μαγγούρας του — ὄπι! ὄπι! — ἀνακατεύτηκε μὲ τοὺς πολεμιστές.

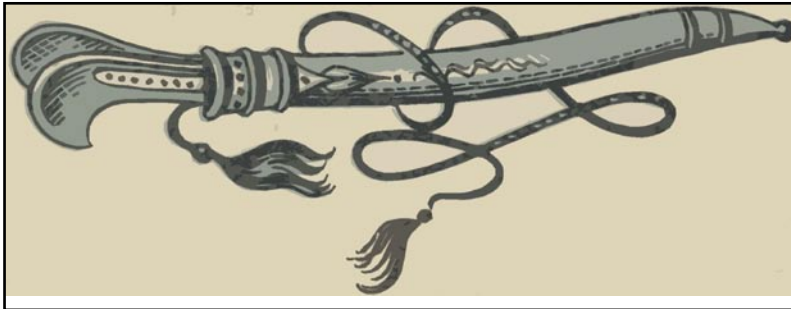
Τὸ βράδυ, ὅταν τελείωσε ἡ μάχη, ἔνοπλος καὶ ἀγνώριστος μὲ ρούχα κάποιου Τούρκου, ποὺ εἶχε σκοτώσει, ξαναστάθηκε ἐπιδειχτικὰ ἐμπρὸς στὸν Κολοκοτρώνη.

—Τί εἶσαι σὺ, βρῆ' Ἕλληνα; τὸν ρωτᾷ ὁ ἀρχιστράτηγος.

—Δὲ μὲ γνωρίζεις, καπετάνιε; Ἐγὼ εἶμαι ποὺ μ' ἔστειλες τὸ μεσημέρι νὰ πολεμήσω μὲ τὴ μαγκούρα μὲ τὴν προσταγή σου καὶ μὲ τὴν εὐχή σου, καπετάνιε, ἔκανα ὅπως μοῦ εἶπες...

Γιάννης Βλαχογιάννης

(Διασκευὴ Ν. Α. Κοντοπούλου)

ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΜΑΣ ΘΑ ΠΛΗΡΩΣΗ

Ἡ ἀπόδειξη. Ὁ Κανάρης γύριζε τὸ 1825 ἀπρακτος ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου εἶχε πάει νὰ κάψῃ τὸν Τουρκοαιγυπτιακὸ στόλο. Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε ἡ πίκρα του γιὰ τὴν ἀποτυχία, ἄκουγε καὶ τὰ μурμουρητὰ τῶν ναυτῶν του, ποὺ μέρες εἶχαν νὰ φᾶν καὶ νὰ πιοῦν νερό. Τὸ καρᾶβι τους εἶχε σώσει

ἀπὸ μέρες τὶς προμήθειές του.

Πλέοντας λοιπὸν στ' ἀνοιχτά, κάποιος ναύτης τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ λέει:

—Καπετὰν Κωνσταντῆ, ἓνα καράβι ἀπὸ μακριά.

—Καλά, τοῦ ἀποκρίνεται ἤσυχα ὁ Κανάρης.

Σὲ μισὴ ὥρα τὰ δυὸ πλοῖα θρέθησαν κοντὰ καὶ οἱ ναῦτες τοῦ Κανάρη παρατήρησαν, ὅτι ἦταν ἓνα μεγάλο αὐστριακὸ ἱστιοφόρο.

—Ἐμπρός, παιδιά, πιάστε τοὺς γάντζους, προστάζει ὁ πυρπολητής.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ναῦτες πῆραν τὰ τουφέκια τους, ἄλλοι κατέβασαν μιὰ βάρκα καὶ μὲ τοὺς γάντζους κόλλησαν στὸ ξένο πλοῖο. Τότε ὁ Κανάρης μὲ τὸν ἀχώριστό του σύντροφο Μικὲ καὶ μερικοὺς ἄλλους ναῦτες σκαρφάλωνει σ' αὐτὸ μὲ τὴν πιστόλα στὸ χέρι καὶ παρουσιάζεται στὸν πλοίαρχο.

—Τί θέλετε; ρωτᾷ μὲ τρόμο ὁ Αὐστριακός, γιατί νόμισε, πὼς ἦταν πειρατές.

—Θέλομε νὰ μᾶς δώσης ψωμί, τυρί, νερὸ καὶ ἀπὸ ὅ,τι ἄλλο ἔχεις, γιατί πεθαίνομε ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ πλοίαρχος κατάλαβε τότε μὲ ποιὸς εἶχε νὰ κάνη καὶ προστάζει τοὺς ναῦτες του νὰ τοὺς φέρουν ψωμιά, τυρί, ἓνα βαρέλι σαρδέλες καὶ ἀρκετὸ νερό. Ἀφοῦ τὰ κατέβασαν στὴ βάρκα, ὁ Κανάρης εἶπε στὸν Αὐστριακὸ πλοίαρχο:

—Λεφτὰ δὲν ἔχω τώρα νὰ σὲ πληρώσω γράψε λοιπὸν πόσα κάνουν σ' ἓνα χαρτί καὶ φέρε το νὰ σοῦ τὸ ὑπογράψω.

—Δὲν κάνει τίποτε, ἀποκρίθηκε ὁ πλοίαρχος γνωρίζοντας τὴ φτώχεια τῶν ἐπαναστατῶν.

—Φέρε το, εἶπα, καὶ γράψε δυὸ χιλιάδες γρόσια! ἀπάντησε θυμωμένος ὁ πυρπολητής.

Τὸ ὑπόγραψε καὶ τὸ δίνει στὸν πλοίαρχο λέγοντας:

—Τὸ ἔθνος μας θὰ σὲ πληρώσῃ!

— Ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν ἔχετε ἔθνος, τόλμησε νὰ πῆ ἐκεῖνος.
Ἄστραψαν τὰ μάτια τοῦ Κανάρη, ἀγρίεψε τὸ πρόσωπό
του καὶ μὲ θυμὸ καὶ περιφρόνηση εἶπε:

— *Σὰ δὲν ἔχωμε ἔθνος, δὰ κάνουμε!*

Ἔτσι χωρίστηκαν, ὁ ἓνας πιστεύοντας στὰ λόγια του,
ποὺ ἦταν πεποιθήση ὅλων τῶν σκλαβωμένων, καὶ ὁ ἄλλος
κουνώντας τὸ κεφάλι του ἀπὸ δυσπιστία στὰ ὄνειροπολήματα
τῶν ραγιαδῶν.

Ἡ ἐξόφληση Πέρασαν τὰ χρόνια καὶ ἡ Ἑλλάδα ἔγινε
ἐλεύθερη. Ὁ Κανάρης, σεβαστὸς πιά ναύαρχος, ἦταν
Ἵπουργὸς τῶν Ναυτικῶν, καὶ ὁ καπετὰν Μικὲς πλοίαρχος
σ' ἐμπορικὸ σκάφος.

Ὁ Μικὲς ἔτυχε κάποτε στὸ Γαλάζι τῆς Ρουμανίας ν' ἀγοράζῃ σιτάρι. Ἐκεῖ βρῆκε καὶ τὸν Αὐστριακὸ πλοίαρχο, ποὺ τότε μόνον τὸν ἀναγνώρισε, ὅταν τοῦ θύμισε τὴν παλιὰ δυσάρεστη συνάντησή· τὸν παρακίνησε μάλιστα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ πληρωθῆ, καὶ μὲ κόπο τὸν κατάφερε νὰ δεχτῆ.

Ἐνα πρῶτον λοιπὸν ὁ Μικὲς καὶ ὁ Αὐστριακὸς πῆγαν στὸ Ὑπουργεῖο καὶ ζήτησαν νὰ ἰδοῦν τὸν Κανάρη. Ἄμα μπῆκαν, ὁ Μικὲς τοῦ εἶπε:

—Ἐξοχώτατε, θυμᾶσαι, ποὺ ὑπόγραψες μιὰ ἀπόδειξη γιὰ δυὸ χιλιάδες γρόσια σ' ἓνα πλοίαρχο Αὐστριακὸ κοντὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια;

—Ἄ, ναί, θυμοῦμαι, ἀπάντησε, ἀφοῦ σκέφτηκε λίγο ὁ Κανάρης.

—Νὰ λοιπὸν, ὁ πλοίαρχος ἦρθε νὰ πάρῃ τὰ χρήματα.

Ὁ Κανάρης ζήτησε τὴν ἀπόδειξη, τὴν κοίταξε καλὰ καλὰ καὶ ἔπειτα μὲ ἐθνικὴ περηφάνια λέει στὸν Αὐστριακόν:

—Βλέπεις, πλοίαρχέ μου, πὼς ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ὅ,τι λέμε τὸ κάνομε!

Ἐπόγραψε κατόπιν ἓνα ἔνταλμα καὶ τὸ ἔδωσε στὸν πλοίαρχο, γιὰ νὰ πληρωθῆ...

N. A. Κοντόπουλος